

تورک یوردی

ناشری : تورک یوردی

مدیری : آق چوره اوغلی یوسف

۱۰
۱۳۳۲ صای ۴ ۲۱ نیشان ۱۳۳۲ میل ۵ جلد ۱۰۸ صای ۱۰۸
۱۹۱۶

تورک یوردی

تورک لک فائده سنه جالیشیر اون بش کونده بر چیقار

بیل ۵ - جلد ۱۰ - صافی ۲

۲۱ نیشان ۱۳۳۲

آناطولییز

آناطولییه دائر

«تورک یوردی» نیک جیقه دینی کوندنبری، مملکتک اصل کوده سی اولان آناطولییه اک چوق اهمیت و بر دیکنی قارلریز البته بیلیرلر. آناطولی آناضردر. اونک آتون باشاقلی مملرندن حیات اموز، مملکتک یابانچی ایلرله آلیش و بریش ایتمه سی زورلاشدندن مسوکره بو حقیقی ده ائی آکلادق. دون پانختی اک زیاده آناطولینک اولادی قورودی، بو کون پانختی بنه آناطولینک قادین ارکک رنجبرلری طوبورسیور. اسکیدن قالمه بر «ولی نعمت» تعبیری واردر، او تعبیری تام یرنده اوله رق آناطولییز ایچون قوللانه بیاییز: آناطولی ولی نعمتزدردر. استانبول، آناطولی یی اسکیدن امل ایدردی. اهاجبلک کورمه نه ک تأثیرله حالا آ ز چوق دوام ایدر. بز، استانبولی یعنی مملکتک باشی، کوده سیله مشغول اتمک ایچون خیلی اوغراشدیق: «خلقه طوغری» دییه آرزجه برغزته بیله چیقاردق. مقصدیمز استانبولک بکری، افندیلرینی «خلق» ایله «آناطولی» ایله علاقه دار اتمک ایدی. «تورک اوجاغی» یکی آجیلدینی زمانلر، مدیریمز اوجاق کینجلیرنک آناطولییه کیتمه لری، آناطولی یی کزمه لری، آناطولی یی اوکرتمه لری، آناطولی یی سومه لری ایچون ائی تشویقاتده بولمشدی.

تورک لری سهون اجنبی دوستلریمز، استانبولک آناطولییه ده اچوق اهمیت و برمه سی توصیه ایدرلر. قارلریمزک ائی طانییدینی پروفیسور هارتمانک بو یاقینلرده «آلمان شرق جریده سنده» نفر ایتدیروب بر نسخه سی اداره منه کوندردیکی «آناطولی نیک اعماری» ندن باحث مقاله سی بونک بر مثالی صایله بیلیر [۱]. پروفیسور جنابلری استانبول متفکرلرینک بواش بواش آناطولی یی دوشونمه یه باشلادقلرینی مشاهده ایله سوزله باشلیور: آفا اوغلی احمد بکک یک حقی اوله رق «قاییتولاسیونلرک بر چوق فناقلری اولمشده. قایتولاسیونلر بز ی هیج بر زمان آناطولی نیک آکلایه میه جنی برسان احداث ایتمه اجبار ایتمه مش ایدی» دیدیکنی، ملی شاعریمز محمد امین بکک تورک کویلیسنک احواله نظر دقت و شفقت جلب ایدن خلقه محبتله دولو شعرلری اولدیفنی، محمد شمس الدین بکک آناطولی خلقتک جهانی، سخیف و باطل اعتقادلرینی ازاله یه خدمت قصیدله «ظلمتدن نوره» عنوانی بر اثر یازدیفنی سوبله دکن سوکره شو مطالعه لری بیان ایدیور: «آناطولی کویلیسی، صالغین خسته اقلر، متادی حربلر، ضررلی کوره نکلر، خلقتک ایلکینی ایمن وجدانسز و طفیلی بعض عنصرلر و نهایت اسک و کوتو اداره لر یوزندن او یله بر حاله کلمه درکه آرتق چالیشمه یه و باشامابه شوق و هوس قالمامشدر. حد اولسون، صوک زمانلر، استانبولده «خلقه طوغری» کیتمه یه بر آرزو و محبت اویانمش، خلقتک احتیاجلرینی تأمین ایچون بعض فداکاراقلر کوزه آلدیریله یه باشلامشدر. لکن آناطولی خلقی سوز ایسته میور، ایش ایستیور: اوکا ایشده اورنک اولقی لازمدر. «آناطولینک اقتصادی و عمرانی حیاتی تنظیم ایچون پروفیسور هارتمان عملی بر توصیه ده بولتیور: حربک ایتدالرنده روس اوردولری شرق روسیایه داخل اوله رق اوراسی متادلری «جهله ییتوب یاقه رق بوخرابه دوندیرمشلردی. بالاخره آلمان اوردولری اورای استرداد ایتدکن سوکره، آلمان حکومتی و آلمان صنوف منوره سی شرق روسیایک تکرار اعماری ایچون اولجه قرارلاشدیریش بر مسک دائره سنده کال انتظام ایله چالیشمه یه قوبولدیله. بوکون بو فعالیت دوام ایتکده در. هئانی حکومتی شرق روسیایک اعماریله مشغول هئانلر یانه، بر قاج کینج تورک ملی اقتصاد منقسلرینی کوندرمیلدر. بو کینج لر وظیفه لرینه اوکجه دن راز حاضرلانمش بولمایدلر. همدک بو بوک بر اهمیت یوقدر، اون ایکی کینج شرق روسیایه بر قاج آئی آلمان طرز فعالیتنی تدقیق ایدوب عودت ایدرسه کافیدر. بو حالده حکومت هئانیله

Der Aufbau Anatoliens. - «Deutschen Levante-Zeitung», Hamburg. - 7/1916 [۱]

قاتلانەجنى فداكارلىق دە جزؤى اولور . بو كىنجىلر دوندۇكلرى زمان آناطوليناك مىرانى مەسئۇللىك ھەنە استىمداد قىلغىنى بولغۇرلار . دىھا سوكرە پروفىسور كىشائىت نۇرسەن بىن پىت ايدىيور : بىر مەملىكەت مىرانى تىزقىسى نغوسك چوق اولماسەنە باغلىدر . آناطوليناك مىرانى ايچون خارچىدن مەاجر جاپ اولمايدىر . فقط بو سەھەدە موقتىت مەاجر مىرانى ادارەسىندە چايشقان وىجىركلىكى آدملىك بولغۇسىلە قالىدر .

آناطوليناك احوالەنە اك چوق كوز قولاق اولغۇسى ، دردلىرىنە دوا بولغۇسى چايشەسى اقنا ايدىن كىيىنلەر ، ھىچ شەيە يوق كە ھەتتا مىجەس مېموتانە آناطوليناك سىچوب كوندردىكى مېموتىك وافتىلاردر . بولار خەلقە طوغرى كىتىكە مۇظف وىكەلدرلر ، چونكە بوتون قوت وھىيلىرىنى خەلقىدن آليورلر . مېموتلىك تەمىل زىمانلىرىدە كىندى انتخاب دائىرلىرىدە طولاشمەلىرى ، مەنتىخىلىرى اىلە دائىما تەسىدە بولغۇلىرى ، مېموتانلى مەملىكەتلىك ھەن ھېستە پراعتىاد وەتەنە اولشدر . زەدەدە وظىفە ھەنە بىكەنە اولمايان مېموتلىر ، بو وظىفەلىرىنىك اياشەدە تەكەسلى كوستىمىزلىر . ھەتتا بىمىزلىرى ، دائىرە انتخابىلەرنەدە دولاشىركىن كوردىكلارنىدن وىتەنداشلىرىنىك دىھا كىنىش دائىرەدە مەنتىقە اولغۇلىرى تەمىن ايچون . دىكىر مەملىكەتلەردە اولغۇسى كې . مەقالەلر يازارلر ، مەساجىلر وىرەرلر . اوتەدەنەرى توركىلەك ، توركىلەك خەمەتقى تەقدىر وىجىل ايتىكەدە اولدىغىز «تورک يوردى» نىك اك اسكى دوستلىرىدن اسپارطە مېموت مىجەسى اسپارطەلى ھەتتا بىكەنە ، وظىفەسىنى اى بىلەن واپى بايان مېموتلىرىدن بىدر . آرقەداشلىق اسپارطەلى ھەتتا بىكەنە آغستوسە ايلول آرمەسىندە ، دائىما «كۆم» دىيە سودىكى مەملىكەتلىق اسپارطە طەرىپلىرىنە بىر سەبەحت ايتىش واورالردە كوردىكى وەدوشوندىكى شىلر اوزىرىنە قىمەتلى نۇطلر وىخاىرەلر كىتىرەشەدى . بولغۇلىرى «كۆمەن كىيورم» نەمى آتەندە نەشر ايتىكە اوزىرە يازى ھەنە قوبغەدە باشلامشەدى .

بىر ، بو اترك بەش سەھەلىرىنى كوردىك وىشەرى ھەلەدە بويوك قائىدەسى اولاجىقى ظن ايتىك . فقط تەسەف اولغۇرلەك مىجەدە مىزى كىچىك چىقارمىق مىجەدەن ، بولكە تەمىنەك «تورک يوردى» نەدە نەشرىنە مانع اولدى . «كۆمەن كىيورم» دىن ھىچ اولمازسە بىراق سەھەنەك «يورد» دە اورنىك اولغۇرى بولغۇسى ايچون مىجەرىنە رەجەدە بولغۇدى . بو ساىپە اترك مەدەنىي ھەكىمەتەكى بىرىنچى سەھەسىنى آليورلر . كەلەجەك ساىپىلەردە بىراق دەنەسى دىھا بولغۇدە چىغىز .

«كۆمەن كىيورم» آناطوليناك بەش پارالىنى كوستىيور . آناطوليناكى دوشونمە بىر سوق ايدىيور . ھەن زىماندە سادە ، پوزىسىز وىتىز بىر توركىلەك اىلە يازىش ادبى ائىرلەندىر . امىد ايدىيورلەك قارىلغۇز «كۆمەن كىيورم»ى اوقۇرەكن ، ھەم دوشونوب قائىدە آلاچىقلر ، ھەم ادبى بىر ذوق طوبە چىقلدر . — ت. ي.

۱، (كۆمەن كىيورم) نە دىيەك؟

آھ، اورالر.. طوغدىغىم، بويۇدىكىم، يىتىشىدىكىم بىرلەر..

اورالرە كىتىدىم.... اورالردىن كىيورم . ايلولك ارن اوچىكى كۆنى آقشامىدى ، ھىدر باشا استاسىيونىندە قارشىمە چىقان دوستم سوردى ، (تەدەن؟) دىدى . بوغۇق بىر آھ كې بوشانارقى ، جواب وىردىم ، (كۆمەن) دىدىم.. (كۆمەن كىيورم) دىدىم . اھتەمال ارن كۆمەن كىيورم ظن اولغۇرلىدى . قورقۇدىغىم ايچون.. اھتەمال ، كىندىمى طوتامايە ھەق درجەدە طولغۇن اولدىغىم ايچون.. اھتەمال ، بولغۇرلار باشقە وفضىلە سىبىلردىن طولايى بويە دىدىم .

(كۆى) دىدىم ، (كۆم) دىدىم . ھەدە بونى شەرك يوزىنە باغىر بىر كې سويلەدىم . كۆياكە ھەرىكەت بولغۇن اوتەسى ھەتتا ايتىمىز دىدىكى كې طوبارلانوب بوتون آناطولىيە (كۆى) دىدىم . كۆياكە بىر مەنادەكى كۆى بىنەسە يوب اولكە ايتەنە ھەجەرىنى ايتەنە مەكە كەشەم كې (كۆم) دىدىم . سەرت سويلەدىم ، دىكە سويلەدىم ، آجى سويلەدىم ، صوغۇق سويلەدىم ، فقط ھەتتا سويلەدىم ، بىلەرك ودىلەيەرك سويلەدىم .